

3 januari 2000

BEVOEGDHEID

Internationale – Belgische rechter – Rechtsmacht – Misbruik van procesrecht – Amerikaanse discovery-procedure – Macht van de Belgische rechter ten aanzien van buitenlandse procedure – Internationale bevoegdheid bij schade – EEX-verdrag – Artikel 5.3

Het komt in beginsel aan de Belgische rechter niet toe te oordelen over misbruik van procesrecht in een vreemde rechtsprocedure en maatregelen te bevelen met het oogmerk om een buitenlandse procedure te schorsen.

Voor de beoordeling van de toepasbaarheid van de Wet Handelspraktijken moet het begrip schade eng worden uitgelegd en enkel rechtstreeks op de Belgische markt geleden schade valt hieronder. Voor de toepassing van artikel 5.3 EEX-verdrag wordt met de plaats waar de schade is ingetreden steeds de aanvankelijke schade bedoeld en niet de schade waar de nasleep zichtbaar wordt of waar vermogensschade geleden wordt (bv. advocatenkosten of administratieve desorganisatie).

COMPÉTENCE

Compétence internationale – Pouvoir juridictionnel du juge belge – Abus de procédure – Discovery américaine – Pouvoir du juge belge à l'égard d'une procédure étrangère – Compétence internationale en cas de dommage – Convention CEE – Article 5.3

Le juge belge ne peut s'immiscer dans une procédure étrangère et ordonner des mesures aux fins de suspendre une procédure étrangère.

Pour l'application de la loi sur les pratiques du commerce, la notion de dommage doit être entendue de façon restrictive et seuls des dommages subis directement sur le marché belge sont compris dans cette notion. Pour l'application de l'article 5.3 de la Convention CEE, il faut entendre par dommage le dommage initial et non celui suscité par répercussion du dommage initial.

(Amylum / Roquette)

A. Voorwerp van de vordering

1° Bij dagvaarding dd. 26 november 1999 van gerechtsdeurwaarder José Farasyn met standplaats te Kraainem, vordert N.V. Amylum Belgium:

– te horen vaststellen dat verweersters rechtsmisbruik plegen en zodoende een inbreuk plegen op artikel 93

W.H.P. door via rechtbanken in de Verenigde Staten gerechtelijke onderzoeksmaatregelen te doen opleggen aan N.V. Amylum Belgium.

– met onmiddellijke ingang de staking te horen bevelen van het vorderen of verderzetten van enige onderzoeksmaatregel tegen N.V. Amylum Belgium of met haar gelieerde bedrijven of individuen in een procedure voor een rechtbank in de Verenigde Staten onder verbeurte van een dwangsom van 1.000.000 BEF (één miljoen frank) per vastgestelde inbreuk op dit stakingsbevel en per dag dat een dergelijke inbreuk zou worden gepleegd;

– verweersters te horen veroordelen tot de kosten van het geding.

2° Bij conclusie neergelegd ter terechtzitting van 22 december 1999 hebben Roquette America Inc. en Roquette Frères S.A. een tegeneis gesteld wegens tergend en roekeloos geding en elk een schadevergoeding gevorderd uit dien hoofde van 100.000 BEF.

B. Feiten – Voorwerp van de betwisting

3° N.V. Amylum Belgium maakt deel uit van de Amylum Groep die op wereldvlak een belangrijk producent is van zetmeel en glucose en andere afgeleide producten. Verweersters oefenen soortgelijke activiteiten uit. N.V. Amylum Belgium heeft in november 1998 Laurent Gerber, een Franse ex-werknemer van S.A. Roquette Frères, aangeworven die in Europa voor de groep zou gaan werken.

Verweersters stellen dat Laurent Gerber een confidentialiteitsovereenkomst met eerste verweerster ondertekende op 15 maart 1994. Deze overeenkomst omvatte volgens verweersters tevens een niet-concurrentiebeding voor een duur van twee jaar aanvangende bij het vertrek van Laurent Gerber. Gerber verliet Roquette America in september 1997 en keerde naar Frankrijk terug om daar de functie van adjunct technisch directeur te vervullen bij S.A. Roquette Frères.

Na ontslag te hebben genomen bij S.A. Roquette Frères is Laurent Gerber in november 1998 in dienst getreden bij N.V. Amylum Belgium.

4° Na de aanwerving van Laurent Gerber door N.V. Amylum Belgium hebben verweersters op 25 maart 1999 een procedure ingeleid voor de Rechtbank van Eerste Aanleg te Keokuk, Iowa in de Verenigde Staten tegen Laurent Gerber, tegen de voorzitter van de Raad van Bestuur van N.V. Amylum, Carole Piwnica en tegen de verschillende vennootschappen van de groep Amylum, waaronder eiseres.

Aan N.V. Amylum werd onder meer verweten bewust deelgenomen te hebben aan de contractbreuk van Laurent Gerber en onrechtmatig gebruik te hebben gemaakt van handelsgeheimen.

5° In het kader van deze procedure hebben Roquette America Inc. en Roquette Frères S.A. een verzoek ingediend voor snelle bewijsgaring dewelke alle partijen in het geding aldaar moest toelaten om op snelle manier de bewijzen te vergaren in overeenstemming met het gerechtelijk privaatrecht in Iowa. Op 15 juni heeft de rechtbank in Iowa het verzoek om versnelde bewijsgaring te organiseren ingewilligd, doch heeft deze bewijsgaring slechts toegestaan voor zaken die uitsluitend betrekking hebben op de bevoegdheid van de rechtbank.

N.V. Amylum betwistte immers de bevoegdheid van de Amerikaanse rechter.

In het kader van de discovery procedure werd door de Rechtbank in Iowa een "protective order" verleend waarbij alle confidentiële informatie die als dusdanig bestempeld wordt met de woorden "alleen voor de ogen van advocaten" strikt geheim zou gehouden worden door de advocaten van alle partijen en niet zou worden overgemaakt aan de partijen zelf.

6° In het kader van de huidige procedure stelt Amylum Belgium N.V. dat de procedure in de Verenigde Staten tegen haar enkel gevoerd wordt om haar en de groep te schaden door hen vertrouwelijke informatie en bedrijfsgeheimen te ontlokken, hen op kosten te jagen en door de dagelijkse bedrijfsvoering te verlammen.

N.V. Amylum Belgium wijst immers op het feit dat tal van directie- en kaderleden en bestuurders van haar zich de jongste negen maanden gedwongen onledig hebben moeten houden met het verschaffen van confidentiële gegevens waardoor de vervulling van hun normale taken ernstig in het gedrang is gekomen.

Begin januari 2000 dienen opnieuw een aantal personen verhoren te ondergaan.

N.V. Amylum Belgium wijst erop dat haar rechtstreekse kosten reeds opgelopen zijn tot 21.000.000 BEF en daarbij nog de onrechtstreekse kosten komen tengevolge van het verplicht overmaken van bedrijfsgeheimen.

De stelling van N.V. Amylum Belgium is dat Roquette America Inc. en Roquette Frères S.A. misbruik van recht plegen door het voeren van voormelde procedure in de Verenigde Staten.

Huidige eiseres wijst erop dat rechtsmisbruik een fout is in de zin van artikel 1382 B.W. en dus een inbreuk uitmaakt op artikel 93 W.H.P.

Voor haar schade verwijst eiseres naar het feit dat door deze procedure zij gedwongen is de meest vertrouwelijke informatie over te maken, verregaande vragenlijsten moet beantwoorden, de werknemers en aangestelden moet mobiliseren om als getuige op te treden.

N.V. Amylum Belgium is van oordeel dat verweersters misbruik maken door niet terzake doende vragen in de vragenlijsten op te nemen waaronder vragen nopens zeer

vertrouwelijke documenten zoals het strategisch plan van de groep Amylum.

C. Beoordeling in rechte

7° De vordering zoals door N.V. Amylum geformuleerd strekt er in werkelijkheid toe de discovery procedure, zoals deze in de Verenigde Staten wordt gevoerd, lam te leggen. N.V. Amylum vordert immers, na vaststelling van rechtsmisbruik, de staking van elke verdere onderzoeksmaatregel.

Onderzoeksmaatregelen werden bevolen tegen twee Belgische vennootschappen (Amylum Belgium – Amylum Group Services) en twee Franse vennootschappen (Amylum France SAS – Amylum SPI Europe) alle lid van de Amylum groep.

N.V. Amylum heeft echter tot op heden steeds vrijwillig meegewerkt aan de procedure; Amylum stelt dat zij zich commercieel niet kan veroorloven het bevel tot onderzoek van de Amerikaanse rechtbank te negeren (er is geen gedwongen rogatoir onderzoek in België; België heeft trouwens het Verdrag waartoe de Verenigde Staten zijn toegetreden inzake de verkrijging van bewijs in het buitenland in burgerlijke en handelszaken, gesloten te Den Haag op 18 maart 1970 niet ondertekend noch bekrachtigd en de Verenigde Staten zijn geen partij bij het Verdrag van Den Haag betreffende de burgerlijke rechtsvordering gesloten op 1 maart 1954).

Volgens N.V. Amylum Belgium is de gevoerde procedure in de Verenigde Staten strijdig met de Belgische openbare orde en de rechten van de verdediging.

De discovery-procedure is in het Amerikaanse rechtssysteem een vrij algemeen toegepaste methode om op snelle wijze kennis nopens de relevante feiten in een proces te vergaren (zie betreffende deze procedure P. Van Leynseele – Marc Dal – Pour un modèle belge de la procédure de discovery – *J.T.* 1997, 252 e.v., vooral nr. 41 e.v. – C. Unikum Venema, *Law en equity in het Anglo-Amerikaanse privaatrecht*, Kluwer, 1990, p. 16, nr. 64). Wat relevant is blijkt zeer ruim te worden geïnterpreteerd. Om misbruiken te voorkomen is de procedure gereguleerd in diverse opzichten en geschiedt zij onder toezicht van de rechter die uiteindelijk bepaalt op wat dient geantwoord of welke stukken dienen overgelegd, na de diverse belangen te hebben afgewogen. De rechter beschikt terzake over een ruim appreciatierecht zowel wat opportuniteit als de limieten van het onderzoek betreft. Ook het feit dat bepaalde stukken met vertrouwelijke gegevens door een "protective order" enkel voor advocaten ter inzage zijn, is een maatregel om alle belangen van partijen te vrijwaren en het recht op bewijsgaring met het recht op behoud van bedrijfsgeheimen te verzoenen.

Eiseres ziet in het voeren van de procedure door verweersters misbruik gezien volgens eiseres het werkelijk doel het onttrekken van bedrijfsgeheimen is.

Nergens echter wordt door eiseres voorgehouden dat het "protective order" geschonden zou zijn door de advocaten van verweersters en aldus werkelijke geheime informatie in het bezit gekomen is van verwerende partijen.

8° Door de onderzoeken bij vonnis toe te laten en te bevelen is het bewijs geleverd dat de vraag tot onderzoek in de Amerikaanse rechtsorde, rechtmatig was.

De rechtmatigheid van het onderzoek in de discoveryprocedure is een beslissing genomen door een rechtscollège van een soevereine staat, welke handeling jurisdictionele immuniteit geniet.

Het komt ons in beginsel niet toe te oordelen over procesrechtsmisbruik in een vreemde rechtsprocedure. Door de vordering tot onderzoek toe te staan werd impliciet over de rechtmatigheid van de vordering geoordeeld binnen de Amerikaanse rechtsorde.

Wij hebben geen rechtsmacht om het rechtmatig karakter van deze procedurehandelingen te onderzoeken en maatregelen te bevelen met het oogmerk om deze procedure te schorsen. Zulks zou onvermijdelijk een inmenging inhouden in het rechtstelsel van een soevereine staat.

9° De afwezigheid van rechtsmacht steunt ook nog op andere motieven.

Zowel voor de toepasbaarheid van de Wet op de Handelspraktijken als wat betreft onze bevoegdheid op grond van artikel 5.3 EEX-Verdrag kan de plaats waar de schade is ingetreden relevant zijn.

De toepassing van de Wet op de Handelspraktijken kan aanvaard worden voor oneerlijke handelingen in het buitenland gesteld die schade aanrichten in België (zie H. van Houtte, De toepassing van de wet betreffende de handelspraktijken op transnationale gevallen van oneerlijke mededinging, *Liber Amicorum Paul de Vroede*, p. 1412, nr. 8).

Eiseres stelt dat wij rechtsmacht hebben tegenover S.A. Roquette Frères overeenkomstig art. 5.3 EEX-Verdrag en dienvolgens ingevolge samenhang tegenover Roquette America Inc.

Voor de beoordeling van de toepasbaarheid van de Wet op de Handelspraktijken moet het begrip "schade" eng worden geïnterpreteerd; enkel rechtstreeks op de Belgische markt geleden schade valt hieronder (zie H. van Houtte, *o.c.*, p. 1413, nr. 9).

Voor de beoordeling in het licht van artikel 5.3 EEX-Verdrag kunnen zowel de plaats van de veroorzakende gebeurtenis als de plaats waar de schade is ingetreden in aanmerking worden genomen (Hof van Justitie 30 november 1976 – Bier/Mines de potasse d'Alsace, *Jur.* 1976, 1735).

Met de plaats waar de schade is ingetreden wordt echter steeds de aanvankelijke schade bedoeld en niet de plaats waar de nasleep zichtbaar wordt of waar vermogensscha-

de geleden wordt (Hof van Justitie H.v.J. 19 september 1995 A. Marinari /Lloyds Bank, *Jur.* 1995/I 2719).

De beweerde administratieve desorganisatie met het gevolg minder actief te kunnen zijn op de markt als gevolg van een procedure welke tegen N.V. Amylum Belgium wordt gevoerd, is geen rechtstreeks geleden schade.

De financiële schade door hoge kosten van advocaten is evenmin rechtstreeks geleden schade in België.

Zowel in het kader van de beoordeling nopens de toepasbaarheid van de W.H.P. als in het kader van de beoordeling artikel 5.3 EEX situeert de beweerde schade, welke voor de beoordeling in aanmerking mag worden genomen, zich niet in België.

Ook om die reden hebben wij geen rechtsmacht.

10° Wat betreft de tegeneis.

Wij zijn van oordeel dat de vordering niet als tergend en roekeloos kan worden aanzien, zodat de tegeneis desbetreffend als ongegrond dient te worden afgewezen.

Om deze redenen:

Verklaren ons zonder rechtsmacht wat betreft de hoofdeis.

Verklaren de tegeneis ontvankelijk, doch wijzen deze af als zijnde ongegrond.

Leggen de kosten lasten eiseres.

Dd. 3 januari 2000 – Kh. Dendermonde

Zet.: **G. De Croock**

Pl.: **Mrs Glas en Blanpain**

Noot: Discovery en W.H.P.

1 In de beruchte *Laker*-zaak werd de House of Lords met de Amerikaanse discovery-procedure geconfronteerd. Lord Diplock somde de in zijn ogen buitensporige kenmerken van deze procedure als volgt op: "[i]ts breadth, the variety of methods, oral and written, that it makes available for a wide-roving search for any information that might be helpful to the case of the party seeking discovery, the enormous expense, irrecoverable [...], in which it may involve parties from whom discovery is sought, and its potentiality for oppressive use by plaintiffs [...]". (British Airways Board v. Laker Airways Ltd., [1985] A.C. (58), 78 (H.L.)). Indien de *discovery* op z'n Amerikaans door Engelse juristen met argusogen bekeken wordt, moet het onbegrip van continentale juristen, die de *discovery* helemaal niet kennen, zo mogelijk nog groter zijn. (*Pre-trial*) *discovery* is de procedure waarbij partijen samenwerken aan de bewijsgaring. *Discovery* kan zowel op documenten als op getuigen slaan. De essentie van de *discovery* is dat de procespartij spontaan moet meewerken, bv. door alle documenten in zijn bezit

over te leggen die voor de zaak feitelijk relevant kunnen zijn. Aldus kan een partij toegang eisen tot alle archieven van de tegenpartij, alsook van aanverwante bedrijven, getuigen ondervragen, enz. (Voor een beschrijving van de procedure, zie M. Kremer en E. Rehbock, "Discovery en andere wegen der (ge)lijdelijkheid", A.A. 1998, 96-105).

Discovery is een tijdrovende en zeer dure procedure: vaak worden massa's documenten opgeëist, hetgeen aanleiding geeft tot langdurige betwistingen over de relevantie van bepaalde stukken voor het desbetreffende geschil. Bovendien zijn ontsporingen niet uit te sluiten. Al te vaak begint een partij immers een procedure met een zo vaag mogelijk geformuleerde eis in de hoop tijdens de discovery de 'smoking gun' te ontdekken waarmee het de deur kan openen naar exorbitante schadeclaims, met voor de advocaten een riant beloning onder de vorm van 'contingent fees'. Dergelijke misbruiken hebben de discovery de bijnaam van 'fishing expedition' verdiend.

2 In deze zaak zocht een Belgische bedrijf – tevergeefs – soelaas bij de rechter te Dendermonde tegen een Amerikaanse discovery-procedure waarin het verwickeld werd. De zaak was eerder banaal begonnen met de overstap van een werknemer van het Franse filiaal van een Amerikaanse onderneming naar de Belgische eiser. De ex-werkgever begon een procedure voor de rechter in Iowa tegen de Belgische onderneming die hij beschuldigde van schending van een vertrouwelijkheids- alsmede van een niet-concurrentiebeding, medeplichtigheid aan contractsbreuk en tenslotte onrechtmatig gebruik van handelsgeheimen. Om deze eisen kracht bij te zetten werd een beroep gedaan op de discovery-procedure. Zeer vlug werden de papiermolens op gang gebracht en moesten de werknemers gemobiliseerd worden om omvangrijke vragenlijsten en allerlei verzoeken van de tegenpartij te beantwoorden, waarbij vertrouwelijke informatie meegegeeld moest worden. Eiseres zocht bescherming tegen de torenhoge kosten waarmee de discovery gepaard ging en stapte bij de Belgische rechter om de staking van de staking te vorderen, onder verbeurte van een aanzienlijke dwangsom. Hoofddargument hierbij was dat het voeren van de Amerikaanse procedure een misbruik van recht vormde, en aldus niet alleen een inbreuk op artikel 1382 B.W. doch ook op artikel 93 W.H.P. uitmaakte.

3 De voorzitter weigerde om aan de discovery een halt toe te roepen en verklaarde zich enerzijds zonder rechtsmacht en anderzijds onbevoegd om van de eis kennis te nemen. Principieel was de rechtbank van oordeel dat haar geen rechtsmacht toekwam om "te oordelen over procesrechtsmisbruik in een vreemde procedure". Immers, voegde de voorzitter hier aan toe, "[d]e rechtmatigheid van het onderzoek in de discovery-procedure is een beslissing genomen door een rechtscollege van een soevereine staat, welke handeling jurisdictionele immuniteit geniet". Ingaan op het verzoek van de eiser, zo besloot de

rechtbank, zou "onvermijdelijk een inmenging inhouden in het rechtsstelsel van een soevereine staat".

De voorzitter preciseerde terloops dat in zijn ogen trouwens niet getwijfeld kon worden aan het rechtmatig karakter van de Amerikaanse procedure: deze werd immers door een rechter toegelaten en geleid, en hierdoor "werd impliciet over de rechtmatigheid van de vordering geoordeeld [...]".

Anderzijds besliste de rechtbank ook dat het internationale bevoegdheid mist krachtens artikel 5-3° van het EEX-verdrag. De beweerdelijk schadeverwekkende handeling vond immers in Amerika plaats en van rechtstreekse schade in België was evenmin sprake. De rechtbank stelde in dit verband vast dat "[d]e beweerd administratieve desorganisatie met het gevolg minder actief te kunnen zijn op de markt als gevolg van [de Amerikaanse] procedure [...] geen rechtstreeks geleden schade [is]". Verder luidt het dat "[d]e financiële schade door hoge kosten van advocaten [...] evenmin rechtstreeks geleden schade in België is". Subsidiar stelde de rechtbank vast dat de W.H.P., waarop de eiser steunde, in ieder geval geen toepassing kon vinden, aangezien noch de gewraakte handelingen – te weten het voeren van de discovery-procedure –, noch de rechtstreekse schade zich in België situeerden.

4 De beslissing van de rechtbank van koophandel verdient principieel goedkeuring. M.i. heeft een Belgische rechtbank geen rechtsmacht (*pouvoir de juridiction*) om te oordelen over de rechtmatigheid en legitimiteit van een buitenlandse procedure. Anders oordelen zou een inmenging in de rechtsbedeling van een andere Staat betekenen, een aangelegenheid die bij uitstek de soevereiniteit van de Staat raakt. Hiertegen kan niet worden opgebracht dat een eventueel stakingsbevel of veroordeling tot betaling van een schadevergoeding niet de Amerikaanse rechter, doch slechts de verweerder zou viseren. In de praktijk zou een dergelijk onrechtstreekse inmenging tot hetzelfde resultaat leiden. Zoals kernachtig door de voorzitter geformuleerd, strekte de huidige vordering, hoewel formeel slechts de verweerder gevisieerd werd "er in werkelijkheid toe de discovery procedure, zoals deze in de V.S. wordt gevoerd, lam te leggen".

Het verbod van inmenging betekent evenwel niet dat de Belgische rechtsorde zonder meer zijn medewerking moet verlenen aan allerlei buitenlandse procedures. Wanneer op deze medewerking een beroep wordt gedaan, bv. door het exequatur van een buitenlandse beslissing aan te vragen, of in het kader van een rogatoire commissie, behoudt de Belgische rechtsorde het recht om zijn medewerking te weigeren wanneer dit tegen zijn belangen zou indruisen – zoals bv. wanneer de uitvoering van een buitenlandse beslissing in België de ipr-openbare orde zou schenden. Rechtstreeks oordelen over de rechtmatigheid van een nog lopende buitenlandse procedure en, sterker nog, deze procedure d.m.v. een stakingsbevel trachten

lam te leggen, zou echter de grenzen van de *comitas* tussen rechtsorde overschrijden.

5 Anderzijds zou een eventuele veroordeling tot staking van de discovery-werkzaamheden vrijwel nutteloos zijn geweest. Het is immers zeer de vraag of de Belgische rechter zelf bij machte is om die uitspraak effectief af te dwingen, wanneer zoals ten deze de verweerders niet in België gevestigd zijn. Voor een dergelijke uitvoering kan zeker niet op de steun van de Amerikaanse rechter zelf gerekend worden. Bovendien kan getwijfeld worden of een dergelijke beslissing door andere EEX-rechters erkend zou worden. Ten slotte kan de Amerikaanse rechter zich door een stakingsbevel te kort gedaan voelen. Het risico bestaat dan dat hij op dit bevel zou reageren, bv. door de partij te verbieden verder in België te procederen – zgn. ‘*antisuit injunction*’. Een dergelijke *Justizkonflikt* is niet van aard om een snelle oplossing van het geschil te bevorderen.

6 Dit neemt niet weg dat de discovery-procedure in onze – en ook in de ogen van menige Amerikaanse juristen – buitensporige trekken kan vertonen. Zo uitte Justice Powell in 1980 zijn bezorgdheid over de gang van zaken: “*Delay and excessive expense now characterize a large percentage of all civil litigation. The problems arise in significant part, as every judge and litigator knows, from abuse of the discovery procedure*” (446 U.S. (1979), 999-1000). Het internationaal recht biedt weinig soelaas tegen eventuele misbruiken. Overigens zou het Haags Bewijsverdrag van 18 maart 1970, waarnaar de rechtbank zelf verwijst, evenmin een oplossing bieden. Dit verdrag, dat door België niet bekrachtigd werd, biedt alleen een regeling voor de zgn. rogatoire commissies. In deze zaak was er blijkbaar geen behoefte om de Belgische rechter bij de discovery te betrekken. Was dit wel het geval geweest, dan had de eiser zich op artikel 23 van het verdrag kunnen beroepen, dat net de misbruiken van de pre-trial discovery probeert in te dijken. Deze bepaling geeft de verdragssluitende staten de mogelijkheid om d.m.v. een voorbehoud elke medewerking aan een ‘pre-trial discovery’ te weigeren, hetgeen nagenoeg alle Europese landen hebben gedaan. Men kan zich afvragen of de Belgische onderneming niet het slachtoffer is geweest van de weigering van België om het verdrag te bekrachtigen. Immers kan niet uitgesloten worden dat het precies deze weigering is die de Amerikaanse rechter ertoe gebracht heeft de hulp van de Belgische rechtsorde niet in te roepen.

De enige uitweg voor de Belgische onderneming lijkt aldus erin te bestaan eventuele misbruiken voor de Amerikaanse rechter zelf aan te vechten. Ondanks het schrikbeeld van een procedure die leidt tot het uitwisselen van karrenvrachten papieren en lamlegging van een bedrijf, is de discovery immers wel degelijk met voorwaarden omkleed (zie P. Van Leynseele en M. Dal, “Pour un modèle belge de la procédure de discovery”, *J.T.* 1997, (225), 230, nrs. 52-55; zie ook algemeen J.H. Friedenthal, M.K. Kane en A.R. Miller, *Civil Procedure*, St. Paul, West,

1999, 385-441). *In casu* had de rechter in Iowa de bewijsgaring slechts toegestaan voor “zaken die uitsluitend betrekking hebben op de bevoegdheid van de rechtbank”. Bovendien was het, zoals het de gewoonte is, de advocaten verboden om de tijdens de discovery aan bod gekomen vertrouwelijke informatie aan hun opdrachtgevers over te maken. Indien de Belgische onderneming oordeelt dat deze voorwaarden ontoereikend zijn, moet het trachten gelijk te halen van de Amerikaanse rechter zelf, en daarvoor niet de Belgische rechter inschakelen. Dat deze oplossing *in casu* voor de eiser niet bevredigend is, wijst alleen op de tekortkomingen van het internationaal recht.

7 Volledigheidshalve verwijst de rechtbank ook naar de afwezigheid van internationale bevoegdheid. De redenering van de rechtbank kan ten deze ook gevolgd worden. Vast staat dat de schadeverwekkende handelingen – te weten het voeren van de discovery-procedure – allemaal in Amerika plaatsvonden. Rest alleen nog de mogelijkheid om de rechter te vatten van de plaats waar de rechtstreekse schade ingetreden is. Bij zuiver economische schade rijst de traditionele moeilijkheid om de plaats van het intreden van de schade te lokaliseren. Terecht oordeelt de rechter dat de aanwezigheid van onrechtstreekse schade in België niet bevoegdheidsbepalend kan zijn. Toch kan men een vraagteken plaatsen bij de stelling dat de administratieve desorganisatie en de financiële schade slechts onrechtstreekse schadeposten zijn. Het is immers moeilijk in te zien waarin de rechtstreekse schade dan wel bestaat. Zuivere vermogensschade wordt bovendien niet *an sich* uitgesloten, doch alleen wanneer het het gevolg is van eerder geleden schade (zie bv. H.v.J. 11 januari 1990, *Dumez t. Hessische Landesbank*, zaak nr. C-220/88, *Jur.H.v.J.* 1990, I-49). Anderzijds zou de aanwezigheid van rechtstreekse vermogensschade in België slechts een zeer geringe grond bieden voor de bevoegdheid van de Belgische rechter. *Mutadis mutandis* kan hetzelfde gezegd worden voor het bepalen van het toepasselijk recht. De Wet Handelspraktijken, zelfs wanneer geoordeeld wordt dat het een politiewet is, kan immers slechts toepassing vinden wanneer er een voldoende band is met België, bv. doordat de handeling hier plaatsvond. Aanwezigheid van onrechtstreekse schade is onvoldoende om de toepassing van Belgisch recht in een internationale zaak te rechtvaardigen (Over de internationale toepassing van deze wet, zie M. Pertegás Sender, “De Wet Handelspraktijken: steeds toegepast op transnationale gevallen van oneerlijke mededinging?”, *T.B.H.* 1999, 394-397).

Résumé

I Il était de bon sens de rejeter la demande: le juge américain aurait mal réagi, aurait peut-être pris une mesure de rétorsion par une “*antisuit injunction*” et exécuter la demande aurait posé des problèmes insurmontables.

Ceci ne veut pas dire que la procédure de discovery est la panacée. Les juristes anglo-américains se plaignent souvent à bon droit de cette procédure fort complexe.

La seule solution pour l'entreprise belge était de combattre sur place la procédure de discovery, avec tout ce que cela implique comme frais et complexités.

2 A titre complémentaire, le juge rejette la demande sur un motif de compétence internationale. Il est exact qu'un dommage indirect ne peut asseoir la compétence internationale du juge des pratiques du commerce. Mais on peut se demander si la désorganisation administrative créée est un dommage indirect...

P. Wautelet